

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

โครงการวิจัย “การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์การบริหารจัดการภัยพิบัติในการดำเนินความร่วมมือด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติของประชาคมอาเซียน” นี้ เป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษาค้นคว้าเพื่อขยายองค์ความรู้เดิมและเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษากระบวนการทัศน์และการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ของความร่วมมือด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติของประชาคมอาเซียนผ่านกติกากลไก การดำเนินงาน และบทบาทการดำเนินความร่วมมือผ่านกรณีศึกษาในการบริหารจัดการภัยพิบัติตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน และศึกษาหาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ตลอดจนนโยบายความร่วมมือด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติของประชาคมอาเซียน ซึ่งจะนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางเพื่อการพัฒนาการดำเนินการความร่วมมือด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติของประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยหรือความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการดำเนินการวิจัย โดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้เชิงวิชาการและได้มาซึ่งข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้กรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียน

3.1 เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบข้อมูลตามแนวทางของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากนั้นทำการวิเคราะห์ผ่านปัจจัยที่ได้จากการสังเคราะห์บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องออกมาเป็นกรอบการศึกษา ซึ่งเป็นการมุ่งศึกษาและอธิบายประเด็นนี้ในเชิงลึกเพื่อแสวงหาเหตุผลในการตอบคำถามวิจัย ดังนั้นระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจึงเหมาะสมอย่างยิ่งในการได้มาซึ่งคำตอบของงานวิจัยในครั้งนี้

3.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและค้นคว้าเชิงเอกสารภายใต้วิธีการหรือเครื่องมือการวิจัยแบบการวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก ซึ่งข้อมูลที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามเครื่องมือดังกล่าวข้างต้น โดยส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) คือ ข้อมูลที่ผู้วิจัยไม่ได้เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเอง แต่เป็นข้อมูลที่มีการจัดทำ

และ/หรือมีการเก็บรวบรวมไว้อยู่แล้ว อันได้แก่ ความตกลง กฎหมาย กติกา ตำรา บทความวิจัย บทความวิชาการ และวรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติของอาเซียนตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกติกากลไก และดำเนินงานการบริหารจัดการภัยพิบัติของอาเซียน อาทิ

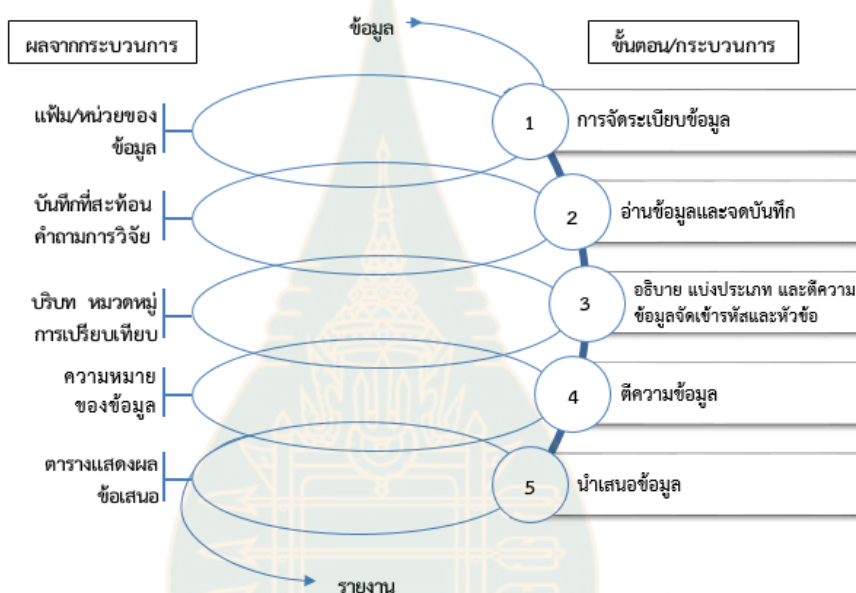
- แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ได้บรรลุถึงความสำคัญของการดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ
- แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) เป็นแผนที่ถึงการจัดวางบทบาทของฝ่ายทหารในการสนับสนุนงานด้านการจัดการภัยพิบัติ
- วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2568 (ASEAN Community 2025) ที่ชี้ถึงความพยายามยกระดับความร่วมมือเพื่อพัฒนาภูมิภาคและขีดความสามารถให้อาเซียนมีภูมิคุ้มกันต่อภัยพิบัติ
- ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response) หรือ AADMER เป็นธรรมนูญการจัดการภัยพิบัติของอาเซียน
- มาตรการระเบียบวิธีปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมและประสานงานในการปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (SASOP) ที่ให้ข้อมูลและเป็นระเบียบมาตรฐานขั้นตอนเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศสมาชิกอาเซียน
- แผนการตอบโต้ภัยพิบัติร่วมของอาเซียน (ASEAN Joint Disaster Response Plan) หรือ AJDRP เป็นกรอบการปฏิบัติร่วมกันในการระดมสรรพกำลังเพื่อตอบโต้ภัยพิบัติร่วมกัน ซึ่งบอกถึงตำแหน่งแห่งที่ของการประสานงานระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ
- การดำเนินงานด้านการจัดการภัยพิบัติภายใต้คณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management) หรือ ACDM ในฐานะคณะกรรมการฝ่ายพลเรือน ในการขับเคลื่อนหลักของประชาคมอาเซียนในการดำเนินความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ

นอกจากนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาเซียนด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของอาเซียนในการบริหารจัดการภัยพิบัติจากกรณีศึกษาที่มีความสำคัญและมีความเด่นชัดในบทบาทการบริหารจัดการของอาเซียนที่ผ่านมา อาทิ ธรณีพิบัติภัยสึนามิ พายุ

ไซโคลนาร์กีส ตลอดจนการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการภัยพิบัติให้ดียิ่งขึ้นและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนและความต้องการของประชาคมอาเซียน

3.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปจากข้อมูลเชิงบรรยาย (Descriptive) โดยกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับโครงการวิจัย มีดังนี้ (สุวิษญา จันทรปิฎก, 2562)

ภาพที่ 3.1 วงเกลียวของกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ที่มา: ดัดแปลงจาก John W. Cresswell, *Qualitative Inquiry & Research Design 3rd*, Thousand Oaks: Sage, 2013, p. 183.

1) การจัดระเบียบข้อมูล หรือการจัดการข้อมูล ผู้วิจัยจะต้องทำการจัดระเบียบข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารให้มีความเป็นระบบระเบียบ กล่าวคือ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมีความหลากหลาย ข้อมูลส่วนใหญ่มีความไร้ระเบียบและค่อนข้างกระจัดกระจาย จึงจำเป็นต้องมีการจัดการข้อมูลให้เหมาะสมก่อนที่จะเริ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูล

2) อ่านข้อมูลที่ทำให้การจัดระเบียบไว้แล้วทำการบันทึกแนวคิดหลัก ผู้วิจัยต้องมีใจจดจ่อเข้าไปในรายละเอียดทั้งหมดของข้อมูล เพื่อพยายามเข้าไปให้ถึงความหมายหรือนัยยะต่าง ๆ ของข้อมูลทั้งนัยยะโดยตรงและนัยยะโดยอ้อม

3) อธิบาย แบ่งประเภท และตีความข้อมูลจัดเข้ารหัสและหัวข้อ ในขั้นตอนนี้ คือ การจัดหมวดหมู่ ให้แก่ข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการสร้างคำอธิบายหรือการพรรณนาที่มีความครอบคลุมสำหรับการลงรหัส เพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อความหรือที่เป็นภาพให้มาอยู่ในรูปหมวดหมู่ของสารสนเทศ (สารสนเทศ คือ ข้อมูลที่ผ่านการจัดกระทำจัดหมวดหมู่ หรือตีความแล้ว) ซึ่งผู้วิจัยควรใช้ชื่อรายการของรหัสที่สั้น กระชับ และได้ใจความ และสามารถอธิบายสารสนเทศนั้น ๆ ได้

4) ตีความข้อมูล ผู้วิจัยทำการตีความข้อมูลเพื่อเข้าถึงความหมาย แบบแผน และความสัมพันธ์ของการกระทำหรือปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยศึกษา การตีความในงานวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจข้อมูลและเกี่ยวข้องกับการสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีเพื่อการสร้างความหมายให้แก่ข้อมูล ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยต้องระมัดระวังไม่ให้อคติส่วนตัวบดบังข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในข้อมูลหรือสารสนเทศนั้น ๆ

5) นำเสนอข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ตีความจากผู้วิจัย ผู้วิจัยจะต้องทำการแสดงข้อมูลที่ค้นพบมาได้ในรูปแบบของข้อความ ตาราง หรือภาพ ที่จะบรรจุข้อมูลที่เป็นข้อความไม่ใช่ตัวเลข จะต้องแสดงให้เห็นว่ามีฐานมาจากข้อมูลที่รวบรวมมาจริง และนำเสนอขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเปิดเผยและเพียงพอ เพื่อยืนยันว่าผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้

กล่าวโดยสรุป ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะจัดกระทำข้อมูลที่ทำให้การรวบรวมมาอย่างมากมาย โดยพิจารณาตัดทอนข้อมูลหรือลดขนาดข้อมูลและกำจัดข้อมูลที่ไม่ต้องการออก แล้วนำมาจัดระบบข้อมูลและแยกประเภทข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ จากนั้น นำข้อสรุปย่อยของแต่ละประเด็นมาวิเคราะห์ตีความเชื่อมโยงกัน และนำมาซึ่งการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัยที่มีการวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีตามกรอบการศึกษาวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยและคำถามการวิจัยที่ตั้งไว้

3.1.3 การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) จากข้อมูลแหล่งต่าง ๆ เช่น เอกสารรายงานของทางราชการ ข้อมูลข่าวสารจากสำนักข่าวที่เชื่อถือได้ รายงานวิชาการของนักวิชาการต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้จากการแนะนำของบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาทำการตรวจสอบด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าว่ามีความสอดคล้องหรือเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกันหรือไม่ และเพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด มีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในขั้นตอนต่อไปหรือไม่ สำหรับโครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยจะทำการตรวจสอบข้อมูลประเภทเดียวกันแต่แตกต่างกันที่แหล่งที่มาของการ

ได้มาซึ่งข้อมูล ซึ่งการตรวจสอบเช่นนี้เป็นการสร้างความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูลหรือวิธีการ
ได้มาซึ่งข้อมูลต่างแหล่งข้อมูลกัน อีกทั้ง นอกจากจะเป็นการรับรองว่าข้อมูลมีความน่าเชื่อถือแล้ว ผลการวิเคราะห์
ข้อมูลก็จะมีที่น่าเชื่อถือตามไปด้วย

3.2 แผนการดำเนินงานตลอดโครงการ สำหรับแผนการดำเนินงานโครงการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏตามตารางที่

3.1 ที่มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กิจกรรม/ขั้นตอน การดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ (เดือนที่)												ผลการ ดำเนินงาน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1. ศึกษาการเปลี่ยนแปลง กระบวนการทัศน์การบริหาร จัดการภัยพิบัติของ อาเซียน ตั้งแต่อดีต จนกระทั่งปัจจุบัน ด้วย วิธีการศึกษาวิจัยเชิง เอกสาร (Documentary Research) กติกา/ความ ตกลงเกี่ยวกับการบริหาร จัดการภัยพิบัติของ อาเซียน ตลอดจนกลไก ภายใต้ความร่วมมือการ จัดการภัยพิบัติของ อาเซียน			→											การเปลี่ยนแปลง กระบวนการทัศน์ การบริหาร จัดการภัยพิบัติ ของอาเซียน
2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลง กระบวนการทัศน์การบริหาร จัดการภัยพิบัติของ อาเซียน ตั้งแต่อดีต จนกระทั่งปัจจุบันด้วย วิธีการศึกษาวิจัยเชิง เอกสาร (Documentary Research) เกี่ยวกับการ				→										การเปลี่ยนแปลง กระบวนการทัศน์ การบริหาร จัดการภัยพิบัติ ของอาเซียน

ดำเนินงาน ตลอดจนบทบาทของอาเซียนผ่านกรณีศึกษาการบริหารจัดการภัยพิบัติที่ผ่านมา												
3. ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด/หลักการการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนในแต่ละสมัย และวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการภัยพิบัติของอาเซียน												ปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการภัยพิบัติของอาเซียน
4. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินการบริหารจัดการภัยพิบัติของประชาคมอาเซียน												แนวทางการพัฒนาการดำเนินการด้านบริหารจัดการภัยพิบัติของประชาคมอาเซียน

